

Környezetszociológiai felmérések különös tekintettel Tiszafüredre és a Tisza mentére

---

*4 Empirikus szociológiai adatfelvétel
összehasonlítása*

Dr. Tóth János
SzTE BTK

I. A minták jellemzése

- A négy különböző felmérés rövid bemutatása, először módszertani (I), majd tartalmi (II) szempontból, különös tekintettel a Tisza menti felmérésre, illetve azon belül Tiszafüredre.

Összehasonlítás

A négy felmérés

	N	Módszer (mintavétel)	Év
Hallgatók	528	Kvótás	2004
Zöldek	442	Többlépcsős véletlen	2004
Szegediek	1255	Véletlen	2003
Tisza-mentiek	985	Irányított véletlen	2002

A négy minta jellegzetsség

Zöldek: Magasan iskolázott, inkább városiak, többnyire aktív és vezető környezetvédőkből álló csoport, akik ideáltipikus formában képviselik a magyarországi zöld gondolkodást

Hallgatók: Magasan iskolázott, erősen urbanizált, huszonévesekből álló csoport. Értékrendszerük és gondolkodásuk meglepően hasonló környezetvédőkéhez.

Szegediek: 100%-ban urbanizált, társadalmi helyzetét tekintve vegyes csoport.

Tisza-mentiek: Vidéki (falusi vagy kisvárosi) népesség, átlag alatt iskolázott, átlagnál idősebb csoport, közös bennük a lakóhely és folyó kapcsolata.

- Az adatfelvétel 2002 februárja és márciusa között zajlott le a következő településeken:
  - Martonos (Jugoszlávia, Délvidék),
  - Mindszent (Csongrád megye),
  - Tiszafüred (Szolnok megye) és
  - Rakamaz (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye).
-
- Településenként átlagban hozzávetőleg: 280, összesen 1110 főt kérdeztünk le

- A Kanizsától 3-4 km-re fekvő kis falu erősen ráépült a Tiszára. A falunak 2423 lakosa van (1991-es népszámlálás), akik 90%-ban magyarok. A falu elöregedő, az iskolai végzettség alacsony.
- A jó termőföldnek köszönhetően sokan foglalkoznak földműveléssel, búza-, kukorica- és papri-katermesztéssel.

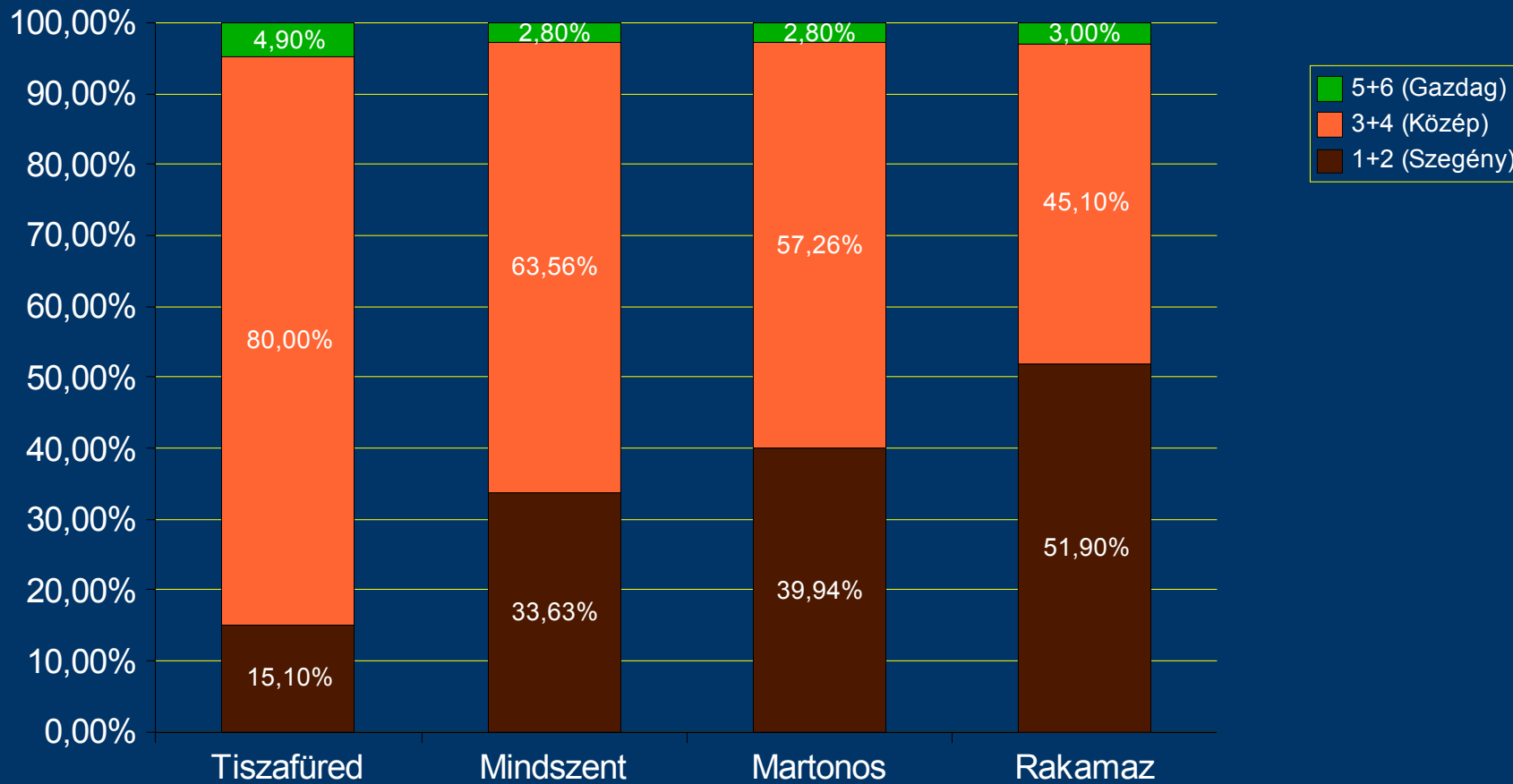
- 1993-tól város. Lakosainak száma: 7 820 fő A Hódmezővásárhely és szentes között, 18-18 km-re helyezkedik el. Homokos tiszai strand főleg falusi turizmus. Kompja fontos a kistérség szempontjából.
- Mezőgazdaság: szántóföldi növénytermesztése, állattenyésztés és kertészet (zöld-ségghajtás)
- Jelentős a munkanélküliség. jelenleg csak kisebb ipari üzemek működnek a városban: így varrodája, cipőüzeme van. Háziipara ma is jelentős. A kereskedelmet és szolgáltatást főként helyi kis- és középvállalkozások bonyolítják.
- 2003-ban megkapta a biztonságos város címet, vagyis az ország tíz legbiztonságosabb városa közé tartozik.

- Tisza partján, a Hortobágy szélén fekvő 15000 lakosú város (1984-től). A 40 hektáros Ti-sza-tavi régió legnagyobb települése és idegenforgalmi központja. Jellemző: ökoturizmus, horgászás, fürdőzés. Emellett 39°C-os, alkáli hidrogénkarbonátos termálvízzel és stranddal is rendelkezik
- A város ipara az 1990-es években visszaesett, de még jelenleg is sokan dolgoznak a Ganz Danubius Hajó- és Darugyárban, illetőleg az Alumíniumgyárban. Szintén igen sok alkalmazottal üzemel a Tiszafüredi Kuntej Rt. A nyilvántartott 715 gazdasági szervezet közül 2 Rt., 65 Kft., 11 szövetkezet, 89 Bt., és 544 egyéni vállalkozás működik Tiszafüreden (2000-es adatok).

- A Szabolcs-Szatmár-Bereg megye tipikus kisvárosa: 5440 lakossal. A Tiszától, illetve Tokajtól 3 km-re, Nyír-egyházától 28 km távolságra található. A várost a folyó elvágja a tokaji hegyközségtől. Közúton és vasúton is megközelíthető.
- A városban nagy a munkanélküliség, a nyugdíjasok, korengedményes és a rokkant nyugdíjasok száma magas. A közalkalmazottak mellett sokan a helyi szolgáltatásban dolgoznak. a helyi ipar kevés embert foglalkoztat. Korábban termelőszövetkezet működött, ahol elsősorban búzát termeltek. A lakosság egy része Nyíregyházára jár dolgozni; A település külterületének 30%-a nyílt ártér, ahol legeltető gazdálkodás folyik.

Szubjektív önbesorolás – anyagi helyzet

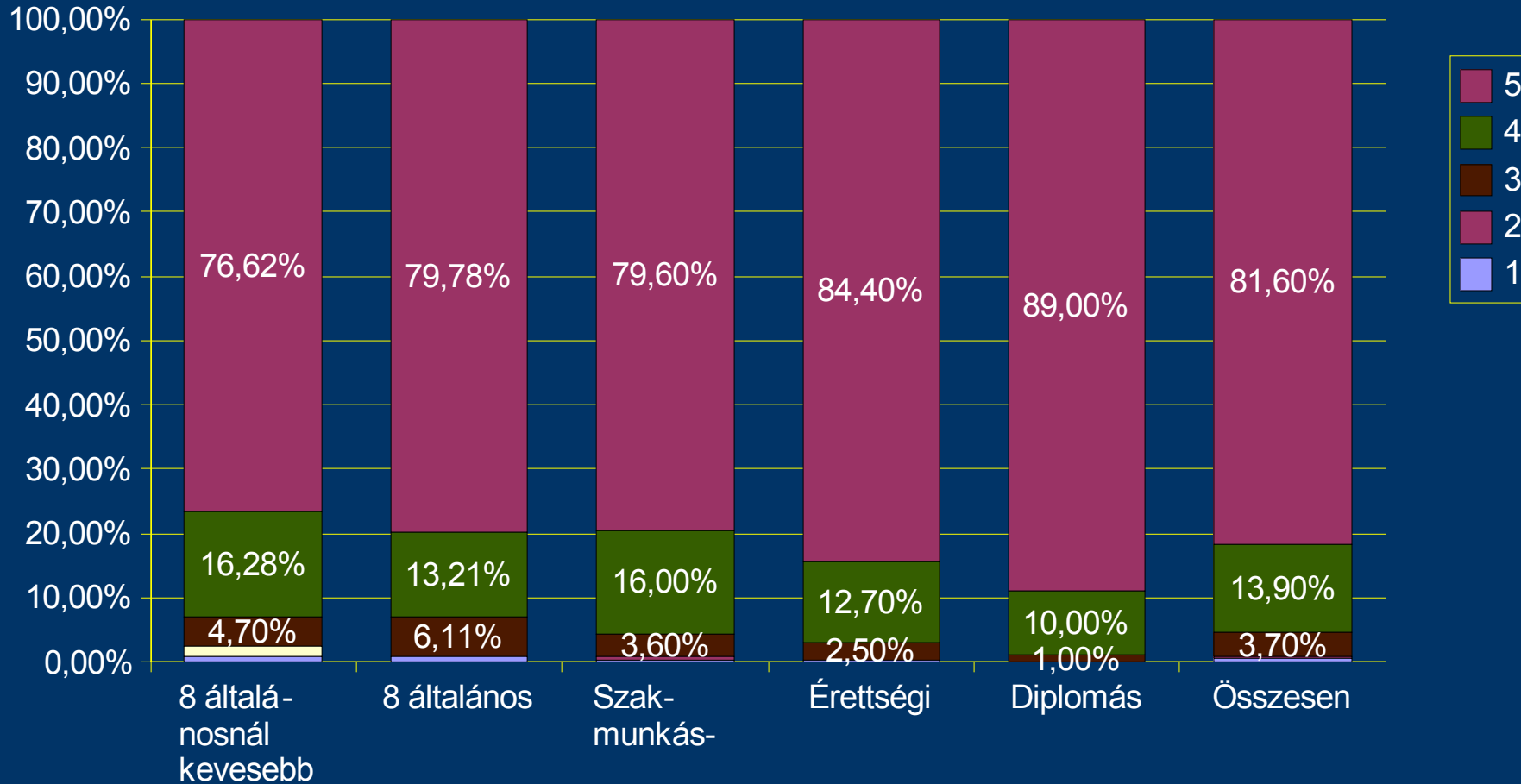

Környezetvédelmi szempontból fontos mutatók

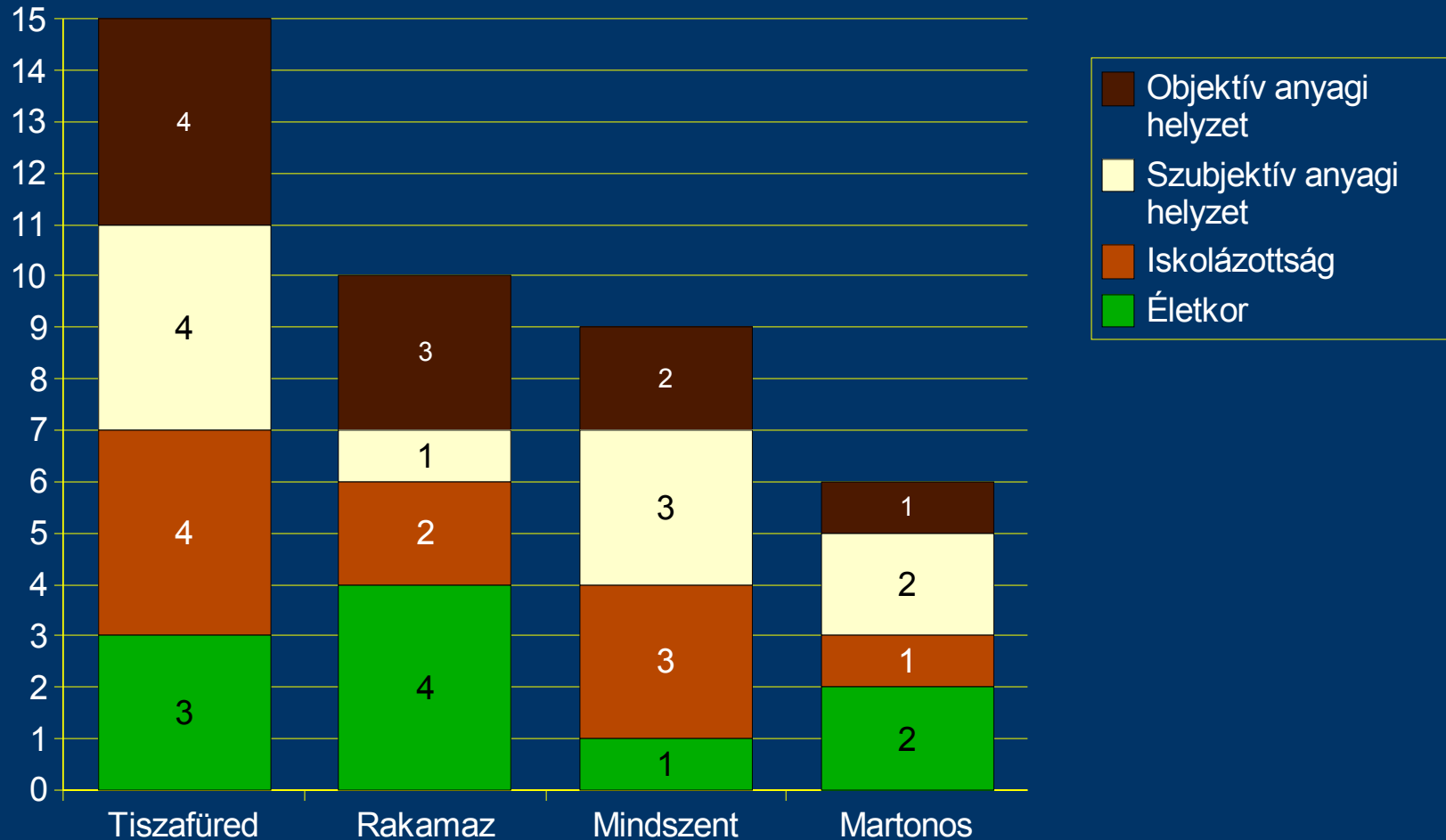
- Korábbi, de saját kutatásaink is azt mutatták, hogy környezetvédelmi szempontból a következő demográfiai-szociológiai mutatók különösen fontosak:
  - -- életkor
  - -- iskolázottság
  - -- település nagysága
  - -- anyagi helyzet
- Azaz minél fiatalabb, iskolázottabb, nagyobb településen lakó és gazdagabb valaki, annál inkább pozitívabban áll a környezeti kérdésekhez.
- **PROBLÉMA:** Éppen azok hagyják figyelmen kívül a természeti környezet szempontjait, akik napi kapcsolatban állnak vele

A Tisza mentén élők vizsgálata

Iskolai végzettség és a környezeti érték fontossága

A települések relatív helyzete környezetvédelem szempontjából

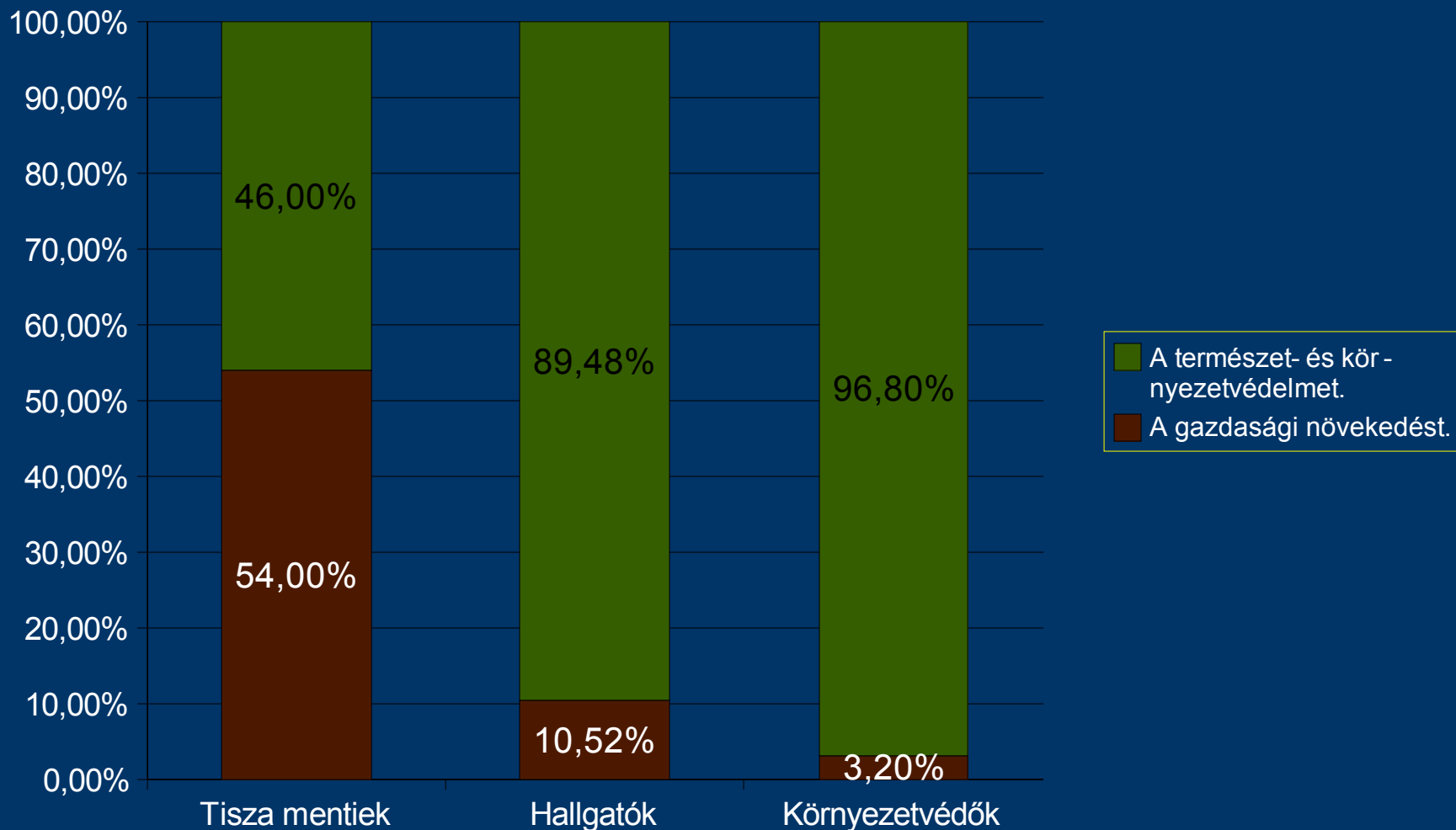
A nagyobb érték „jobb” pozíciót jelöl

II. Vizsgált témák

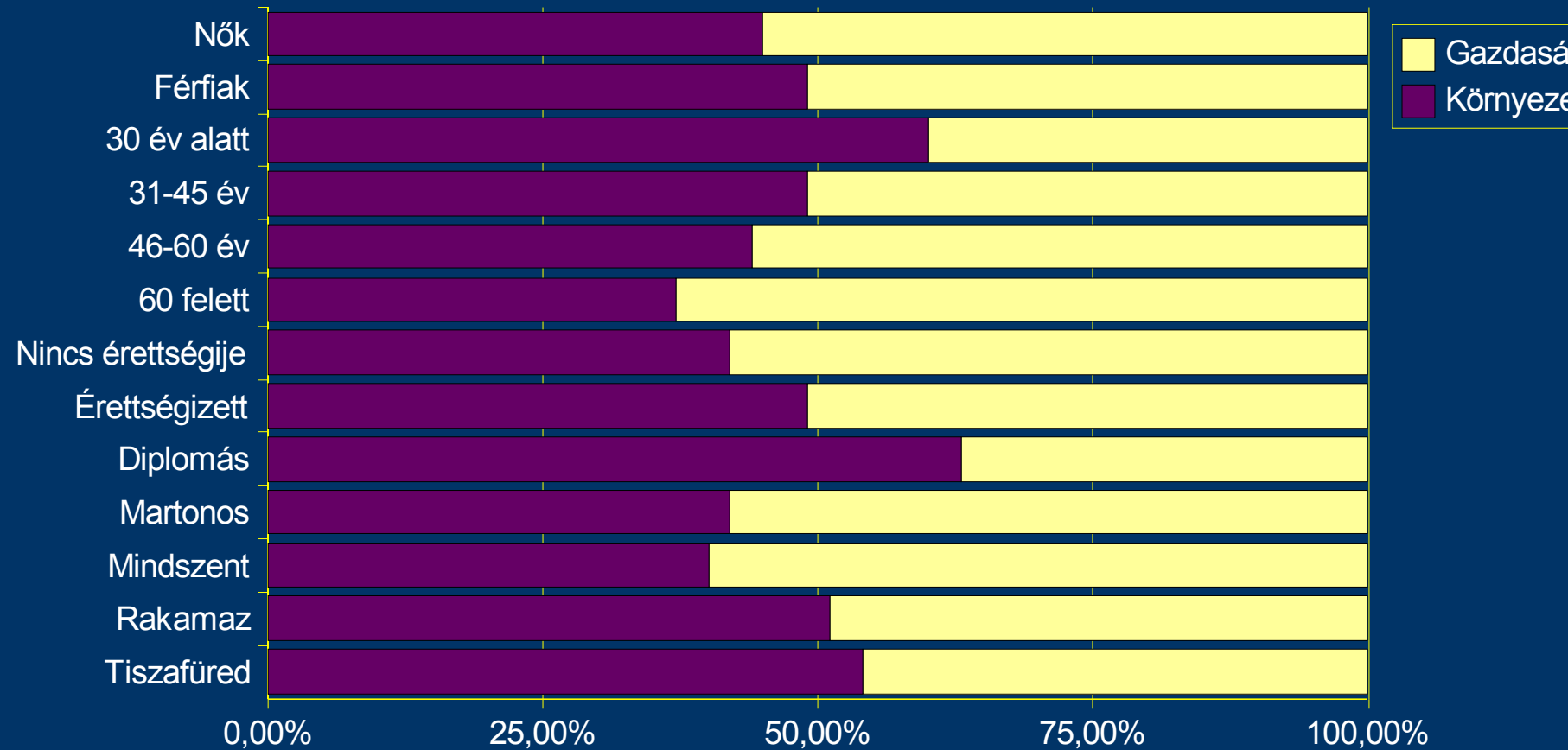
- 1.) Környezet vs gazdaság
- 2. Értékrend
- 3. Konkrét környezeti kérdések
  - - egészség, - felszíni víz, - árvíz, - hulladék és szelektív hulladékgyűjtés; - szennyvíz és alternatív szennyvízkezelés,
- 4. Tiszafüredre vonatkozó konkrét kérdések

3 felmérés eredményeinek az összehasonlítása

Környezetvédelem vagy gazdasági növekedés

Gazdasági növekedés vagy környezetvédelem

3 felmérés eredményeinek az összehasonlító 14 megadott érték rangsorolása

	Hallgatók		Környezetvédők		Tisza mentén élők	
	Átlak	Sorrend	Átlag	Sorrend	Átlag	Sorrend
1. Szabadság	4,72	1	4,63	3	4,8	1
2. Család és rokonság	4,72	2	4,65	2	4,76	2
3. Természet és környezet	4,45	3	4,88	1	4,75	3
4. Esélyegyenlőség	4,27	4	4,42	4	4,44	8 !
5. Egyenlőség	4,16	5	4,17	5	4,51	6
6. Magántulajdon	3,86	6	3,56	9 !	4,54	5
7. Rend	3,77	7	4,03	7	4,68	4 !
8. Nemzet	3,66	8	3,89	8	4,49	7
9. Hagyomány	3,45	9	4,06	6 !	4,12	9
10. Határok nélkülség	3,13	10	3,32	11	3,65	11
11. Önérdék1	3,11	11	2,77	13	3,91	10
12. Etnikai sokszínűség	2,91	12	3,47	10	3,43	14
13. Üzleti haszon	2,78	13	2,5	14	3,45	13
14. Vallás	2,67	14	3,09	12	3,59	12

Az értékeket 1 és 5 között kellett osztályozni, ahol 1 a legfontosabb érték, annál nagyobb szám a kevésbé fontosnak ítélt érték.

A Tisza mentén élők vizsgálata

4 elkülönülő értékrendszer

	1	2	3	4
Egyenlőség	0,74	0,02	0,04	0,27
Esélyegyenlőség	0,70	0,20	0,21	0,05
Természet és környezet	0,63	0,11	-0,06	0,16
Szabadság	0,61	0,27	0,22	-0,05
Család és rokonság	0,19	0,67	0,07	0,03
Nemzet	0,07	0,64	0,25	-0,01
Rend	0,32	0,58	0,01	0,02
Önérdék	0,08	0,09	0,80	0,09
Üzleti haszon	0,03	-0,01	0,79	0,11
Tulajdon	0,23	0,38	0,60	-0,04
Etnikai sokszínűség	0,25	-0,06	0,14	0,73
Határok nélküliség	0,23	-0,16	0,16	0,64
Vallás	-0,14	0,49	0,00	0,59
Hagyomány	0,04	0,45	-0,13	0,56

A Tisza mentén élők vizsgálata

Az előző ábra magyarázata

1.) *Egyenlőség, Esélyegyenlőség, Természet és környezet és Szabadság. („ZÖLD-SZOCIALISTA”)*

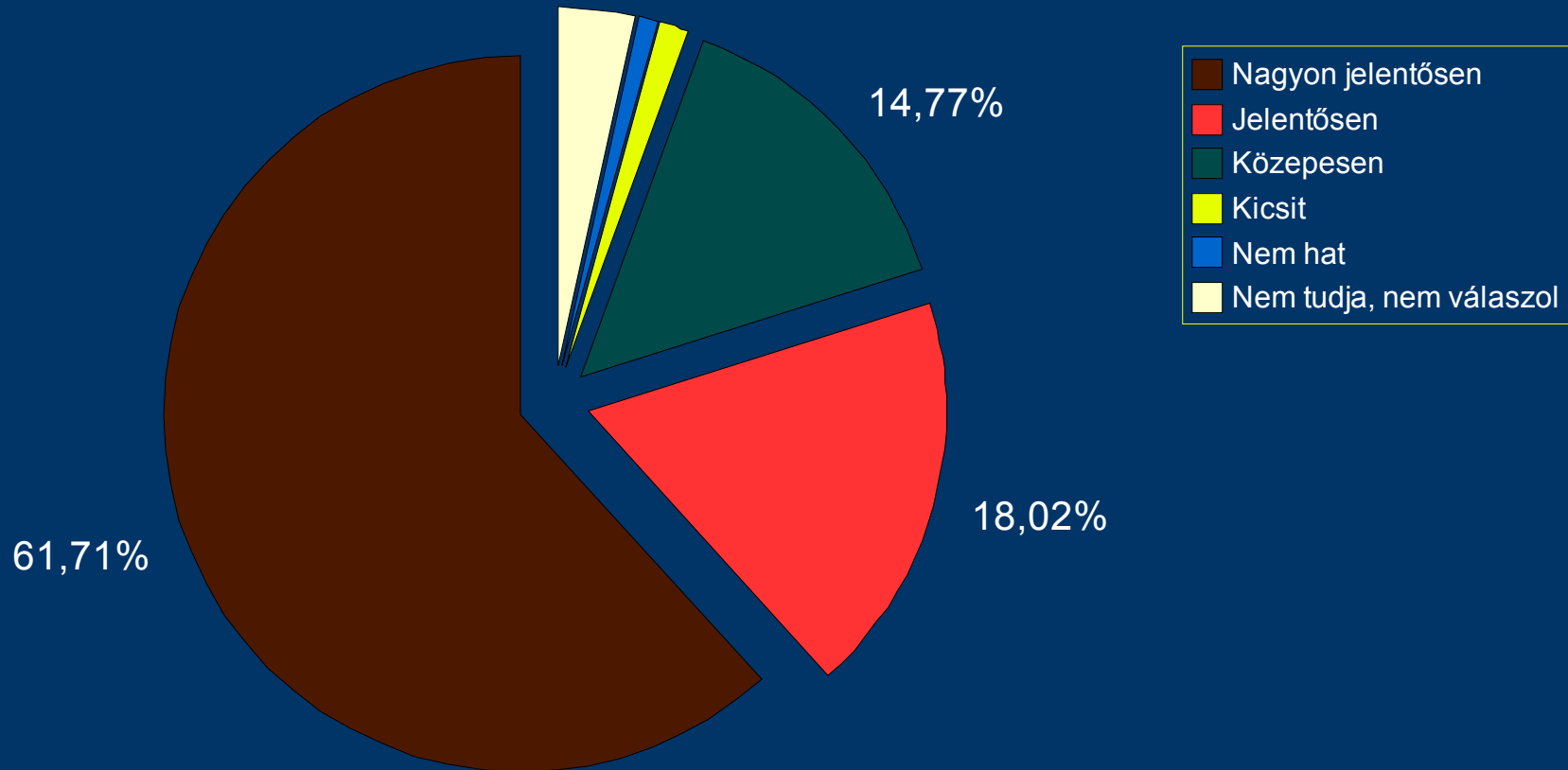
2.) *Család és rokonság, Nemzet és Rend.*
Gyengén itt is megjelenik a *Vallás és a Hagyomány.*
(„KONZERVATÍV”)

3.) *Önérdek, Üzleti haszon és Tulajdon,*
(„ÖNERDEKKÖVETŐ”)

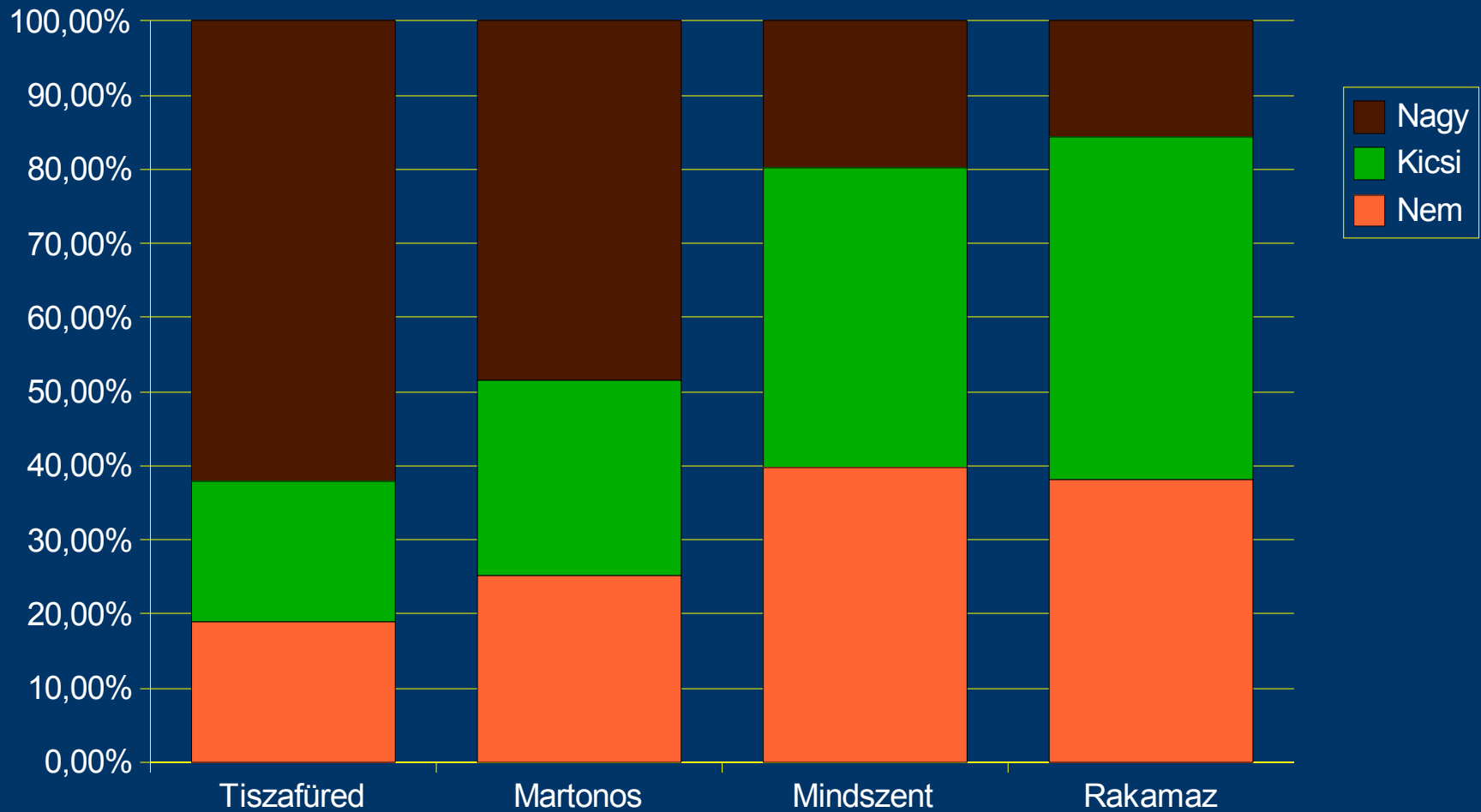
4.) *Etnikai sokszínűség, Határok nélküliség, Vallás és Hagyomány tartozik. (Martonos!!!) („KISEBBSÉGI-TRADICIONÁLIS”)*

Hasonló értékrendet találtuk a többi minta esetében is: kivétel a KISEBBSÉGI-TRADICIONÁLIS értékrendet

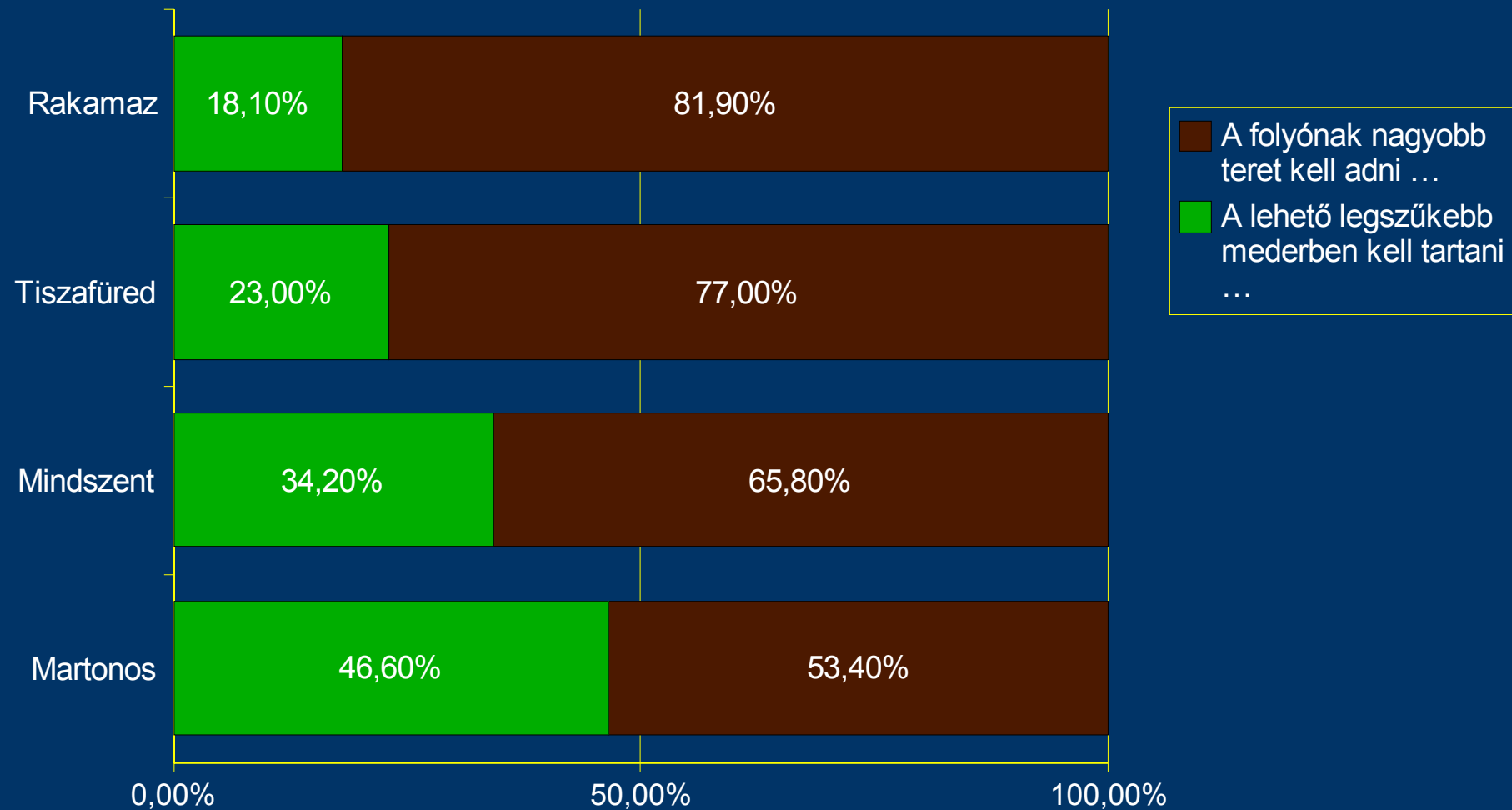
Milyen mértékben hat az egészségre a környezeti szennyezés?

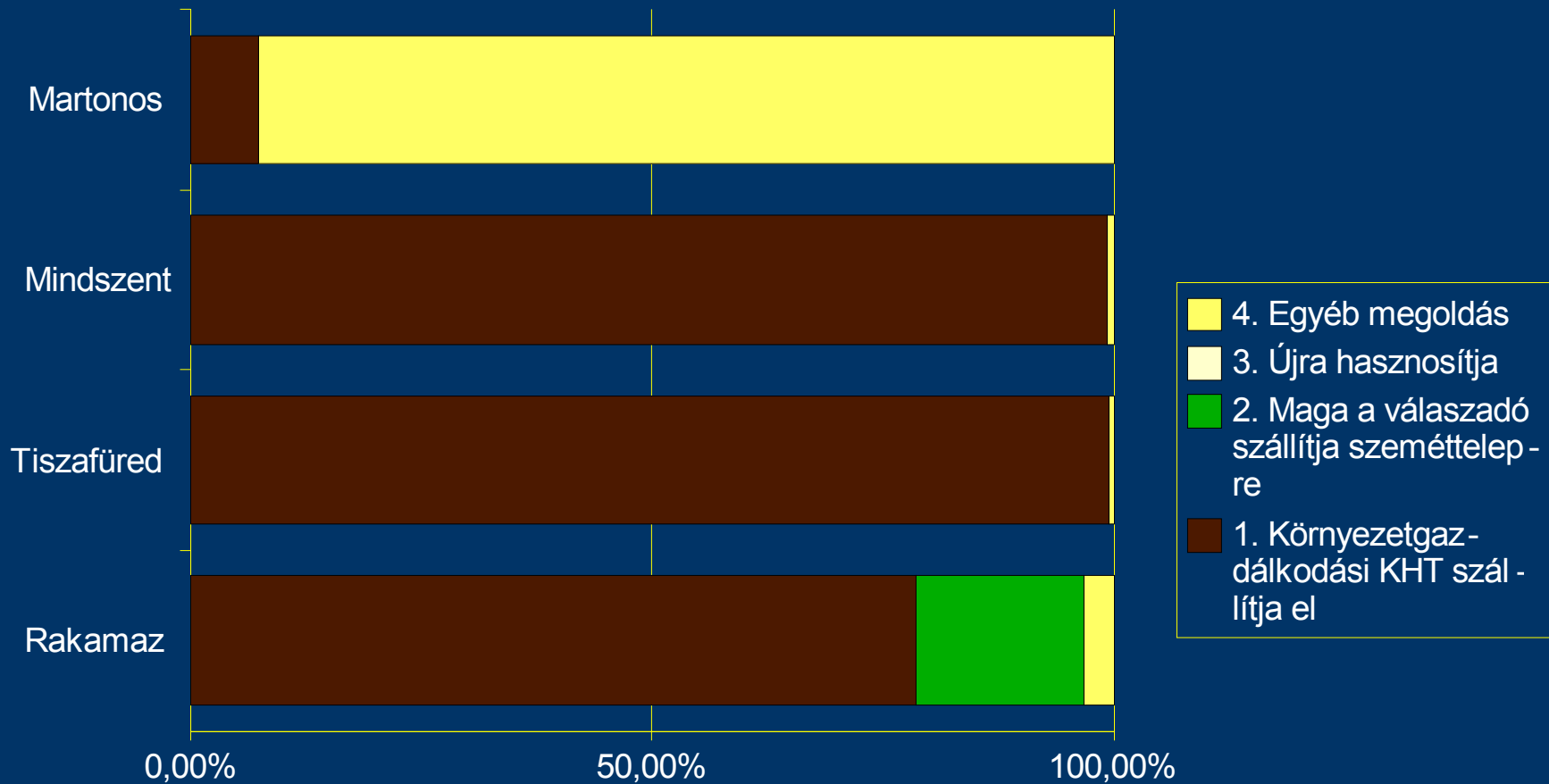
Probléma-e a felszíni vizek (Tisza) állapota

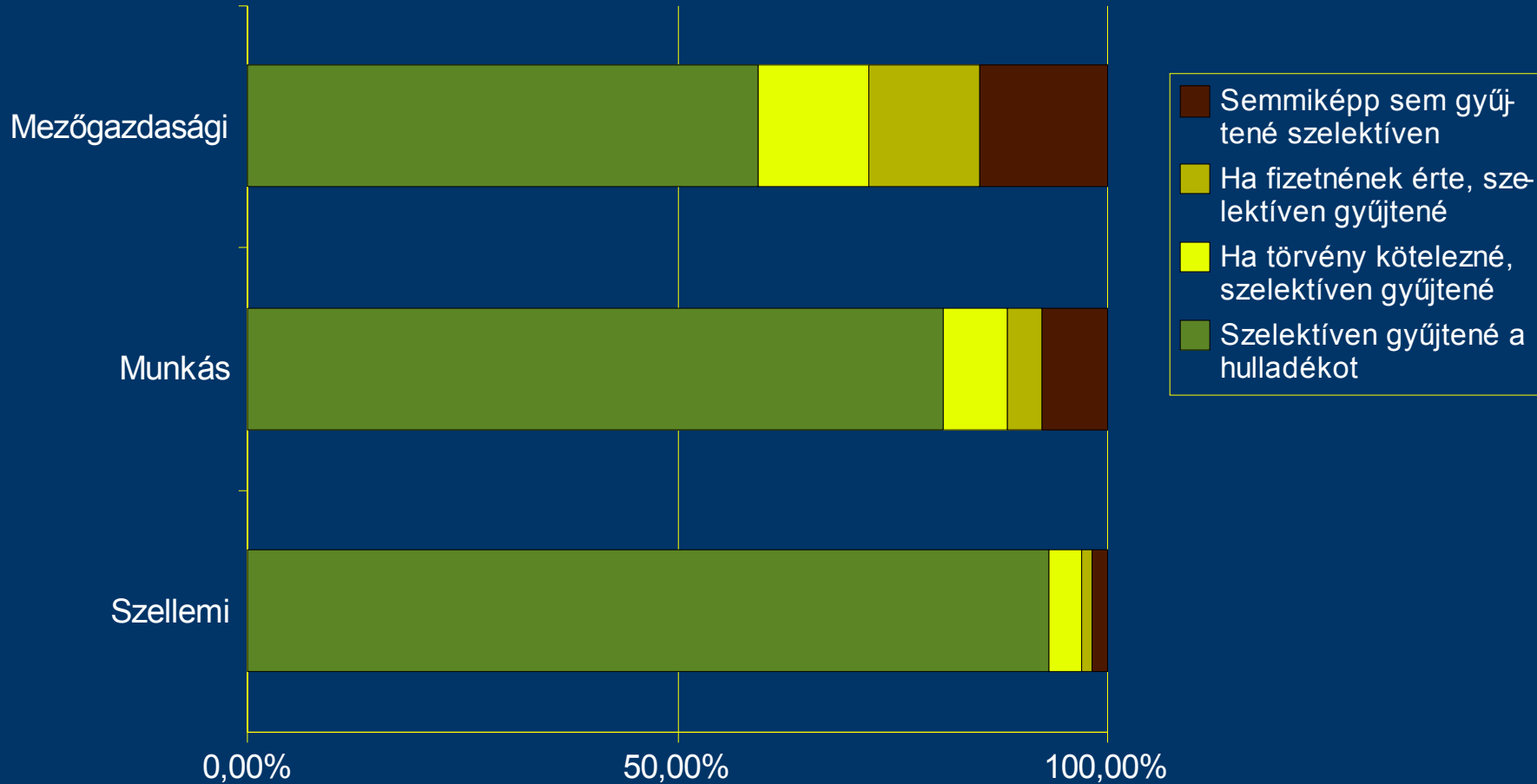
Hogyan kellene védekezni az árvizek ellen

Hogyan szabadul meg a hulladéktól?

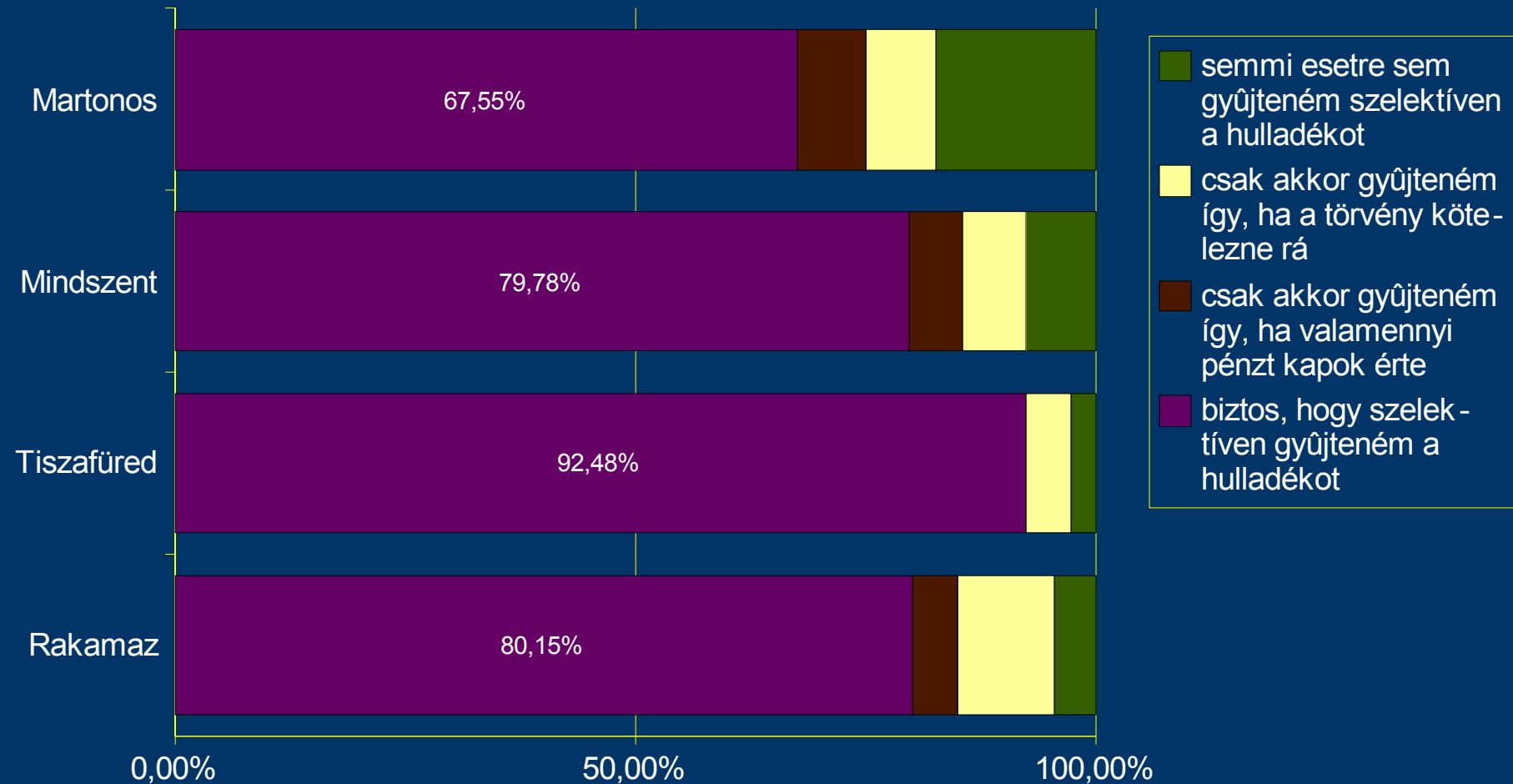

Gyűjtené-e szelektíven a hulladékot

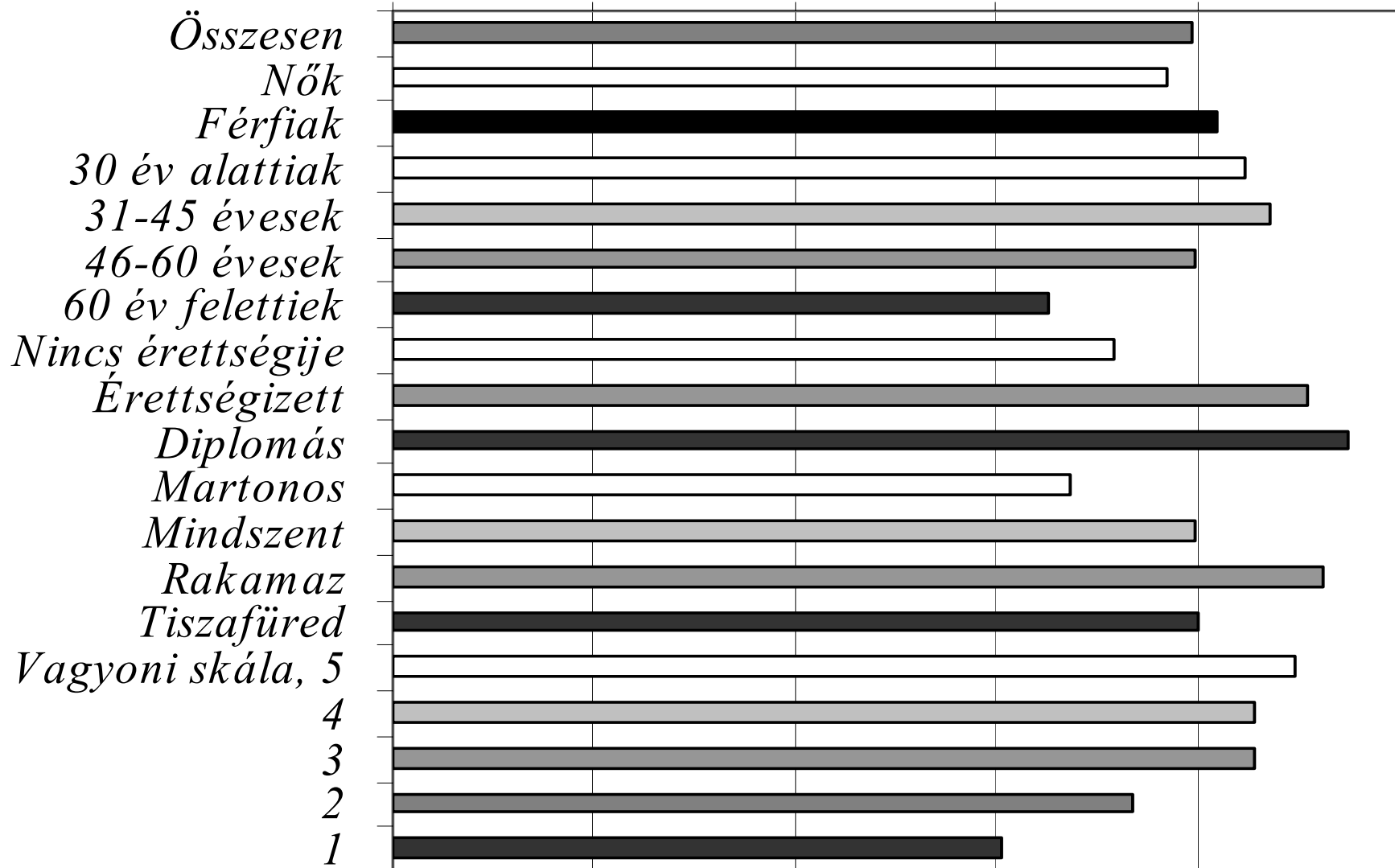

Gyűjtené-e szelektíven a hulladékot

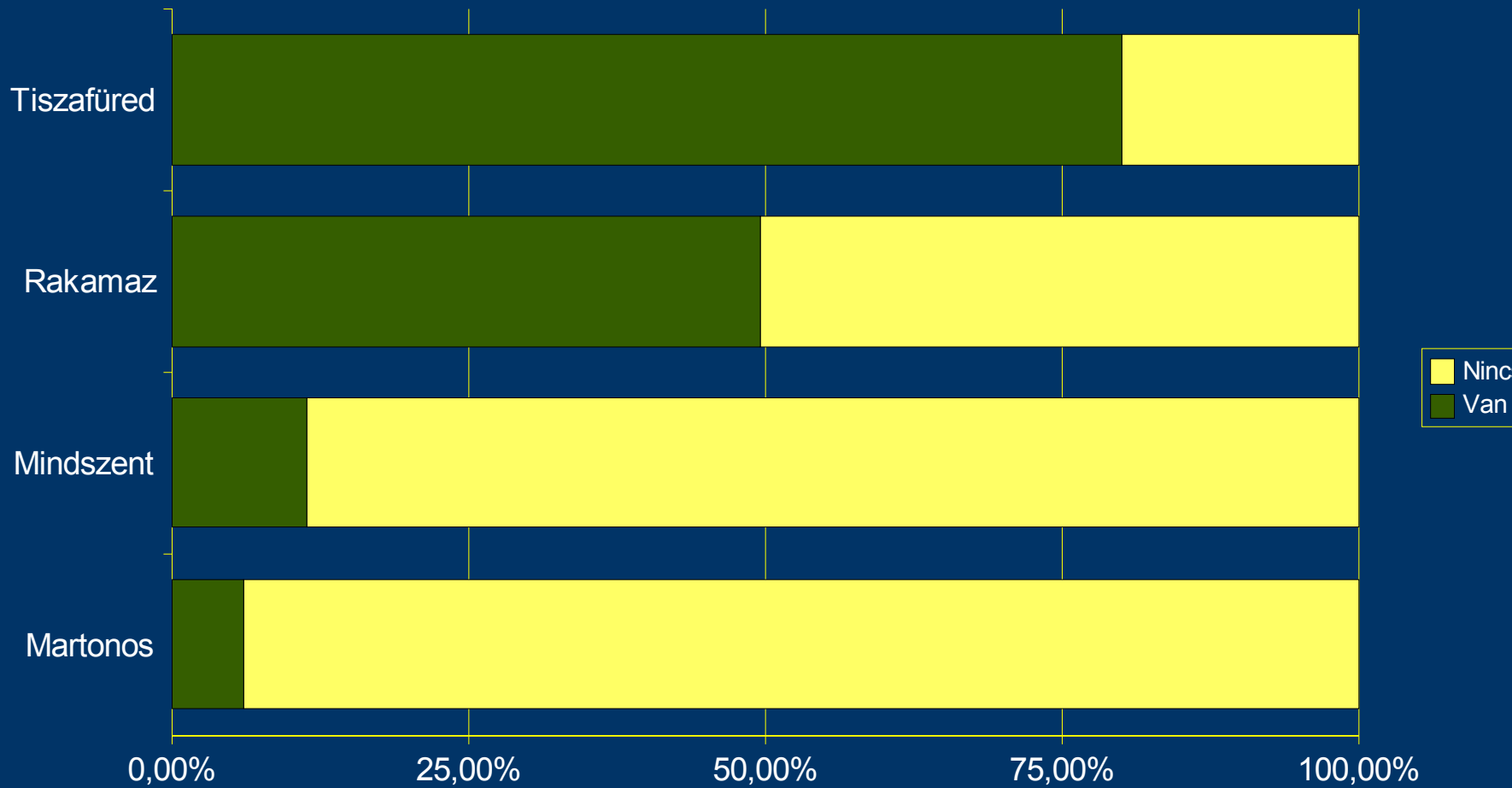

Biztosan szelektíven gyűjténé a hulladékot

0.0 20.0 40.0 60.0 80.0 100.0

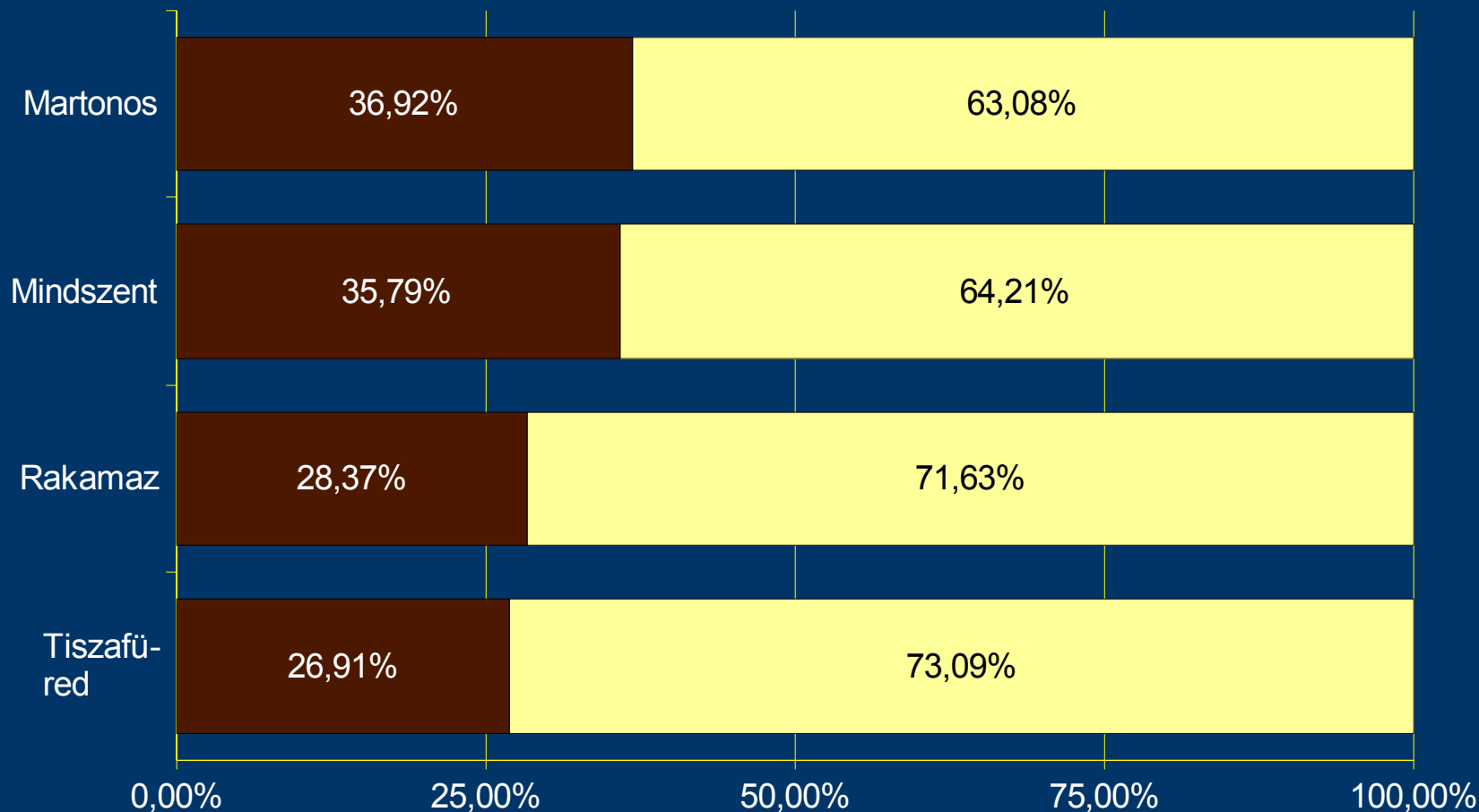

Szennyvízcsatornával való ellátottság

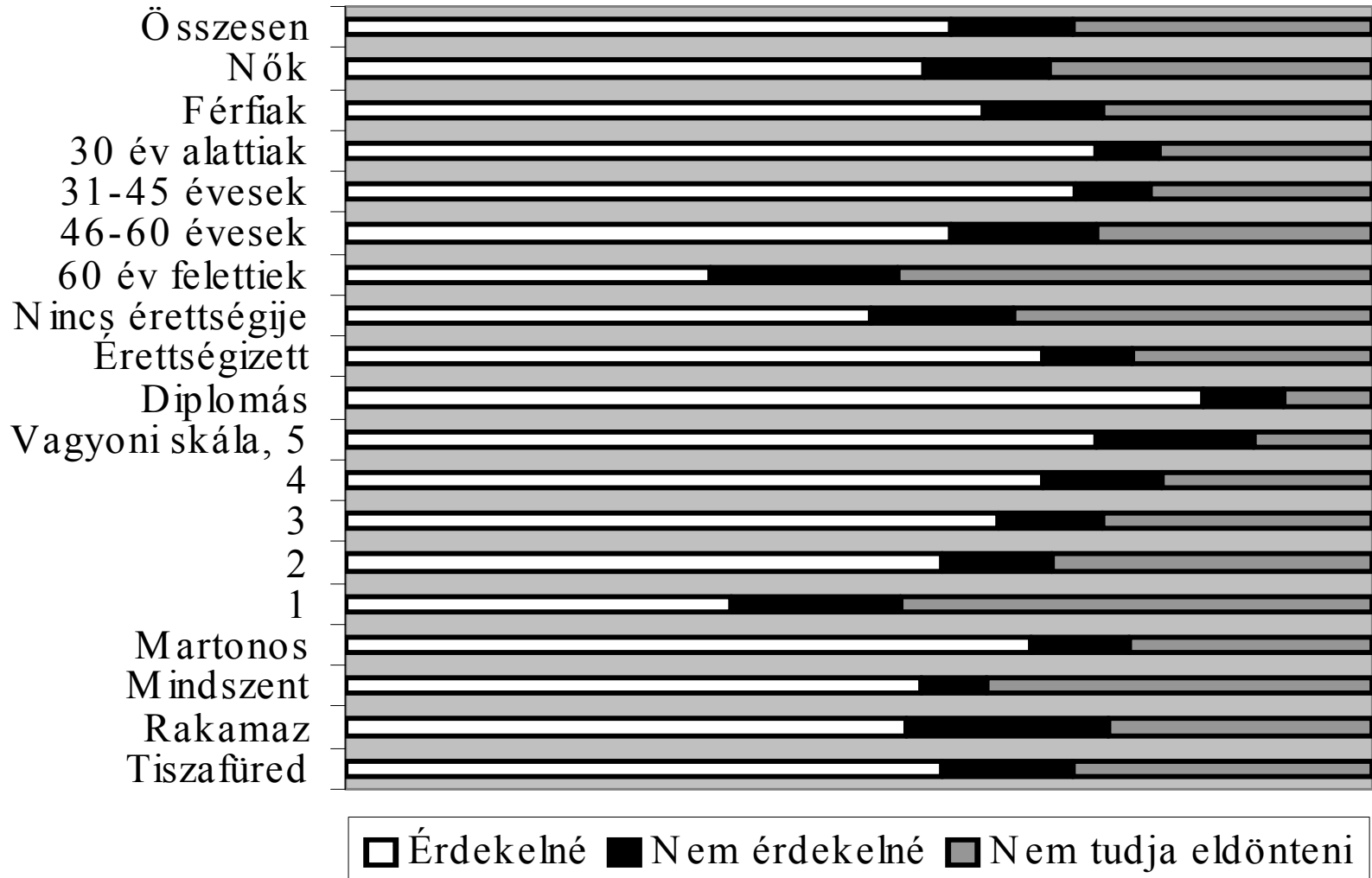

A Tisza mentén élők és a környezet

Alternatív szennyvízkezelés – tájékozottság

ilyen programot, érdekelné-e Önt egy alternatív szennyvízkezelési eljárás?

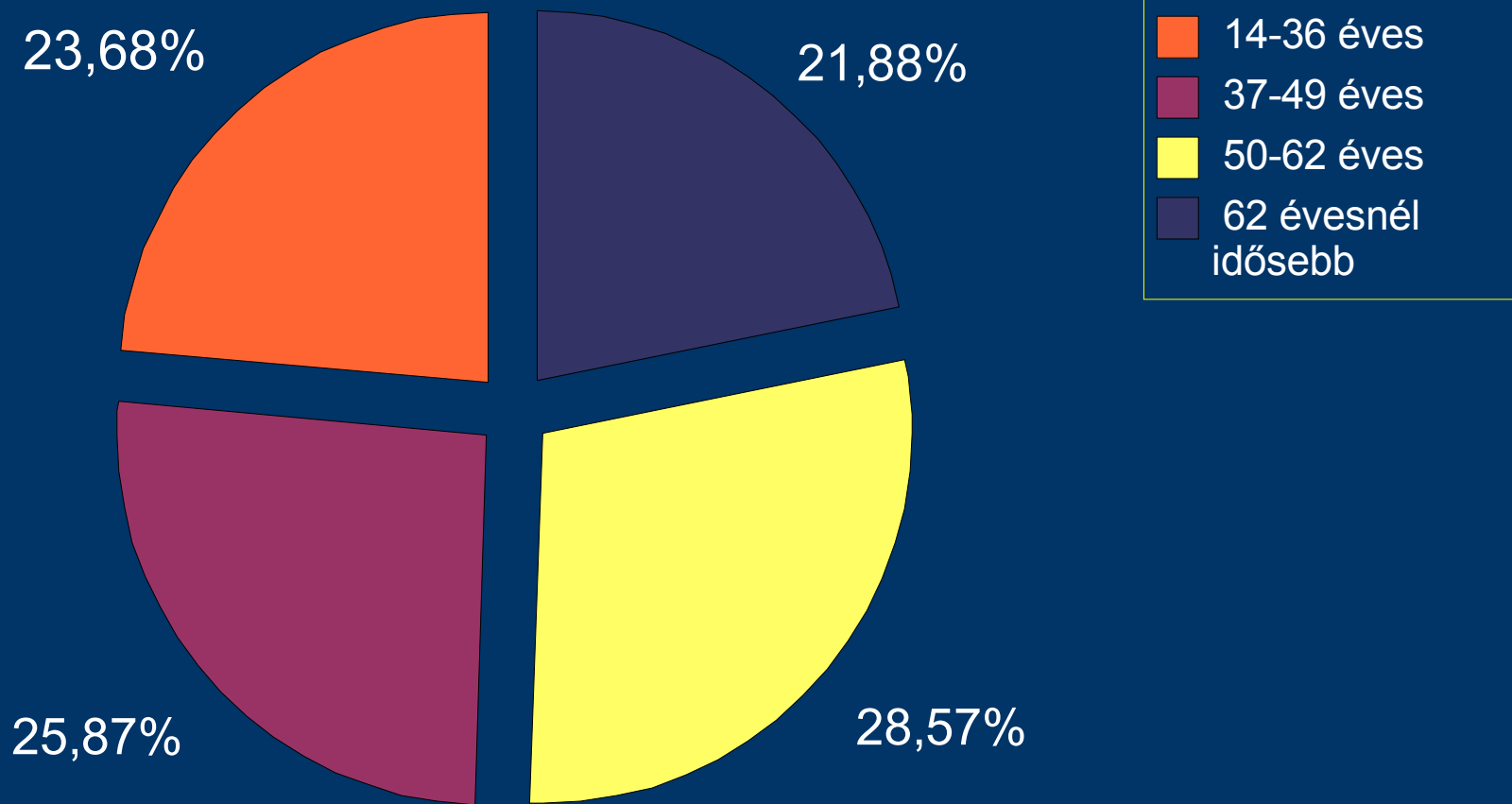

A tiszafüredi részminták

Az ökoturizmus kérdése kapcsán
releváns változók elemzése

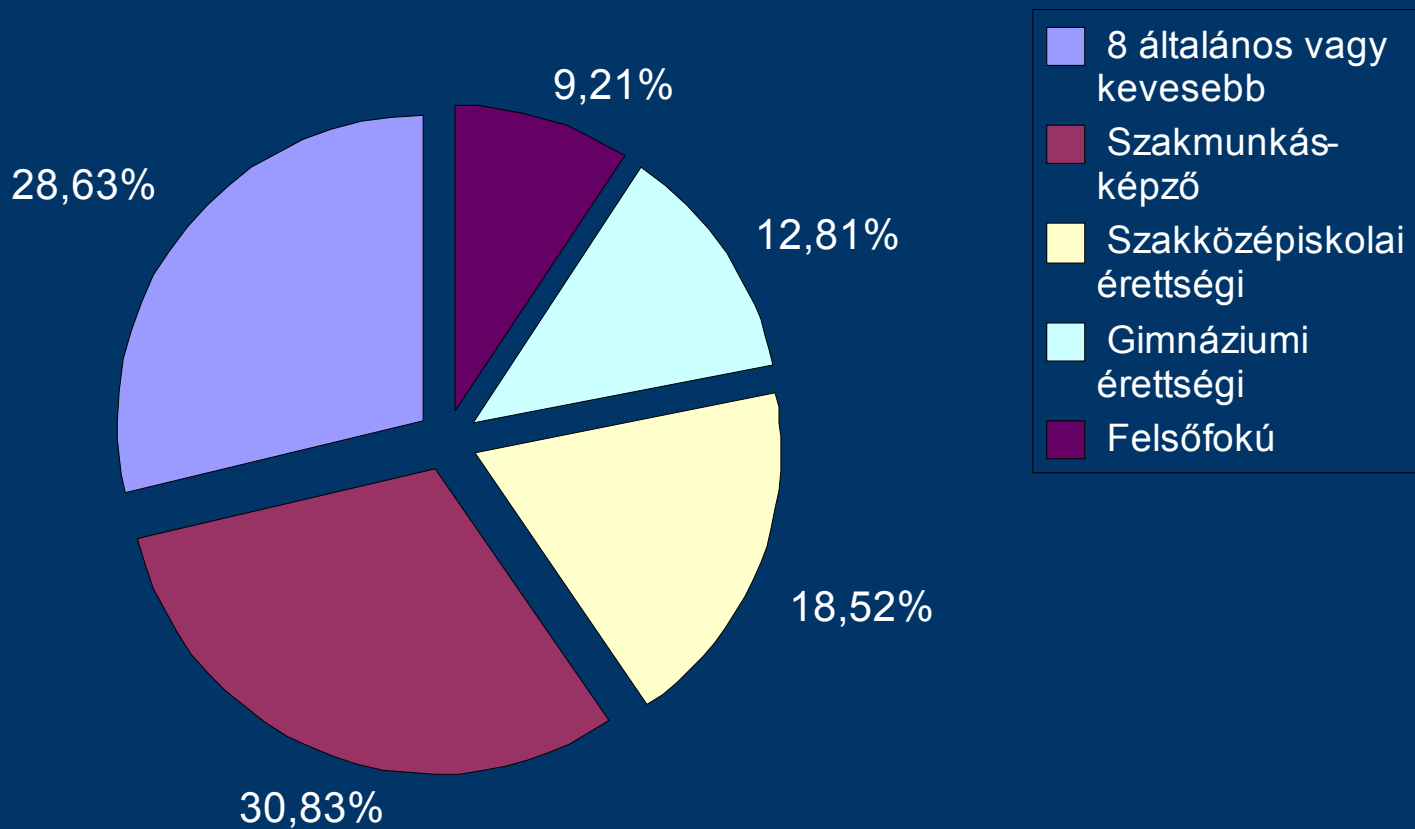
A tiszafüredi minta bemutatása

Kor szerinti megoszlás

A tiszafüredi minta bemutatása

Iskolai végzettség szerinti megoszlás

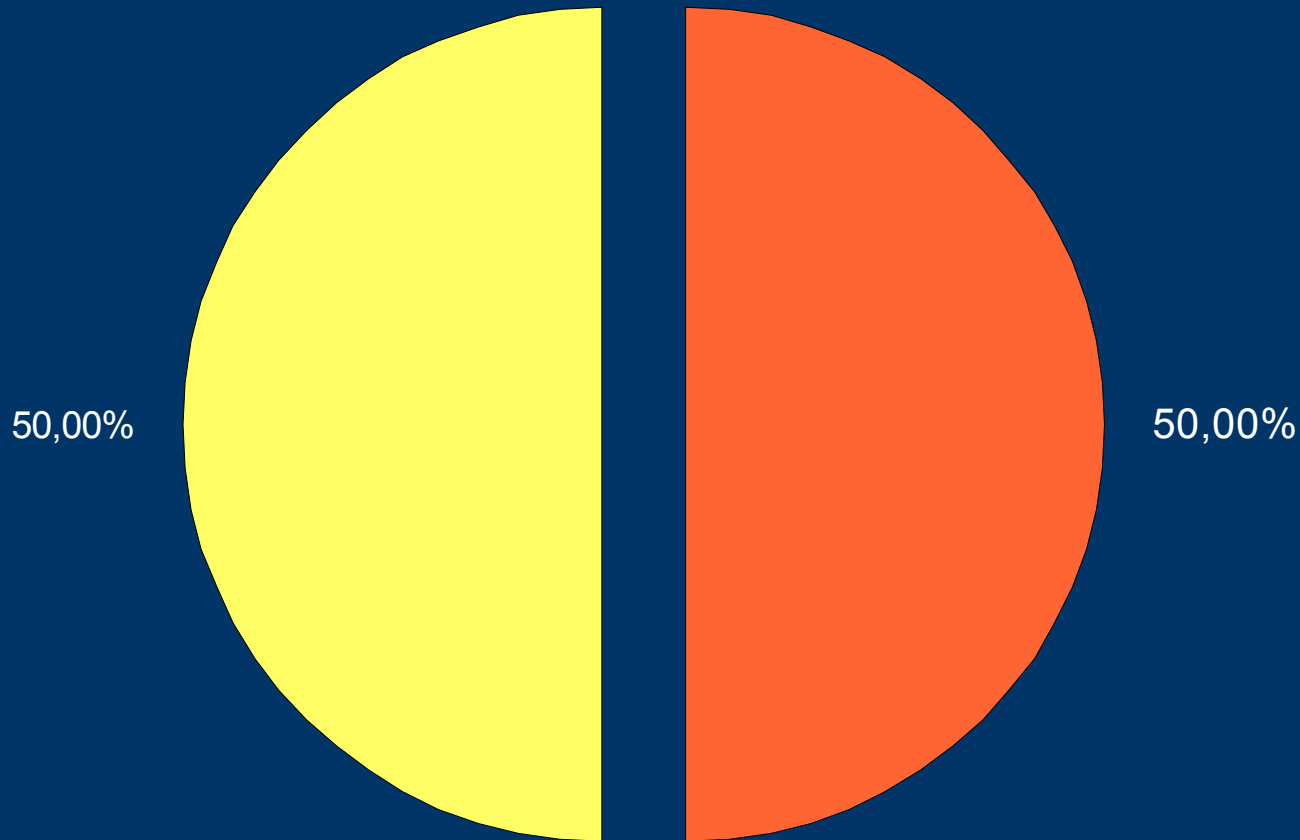

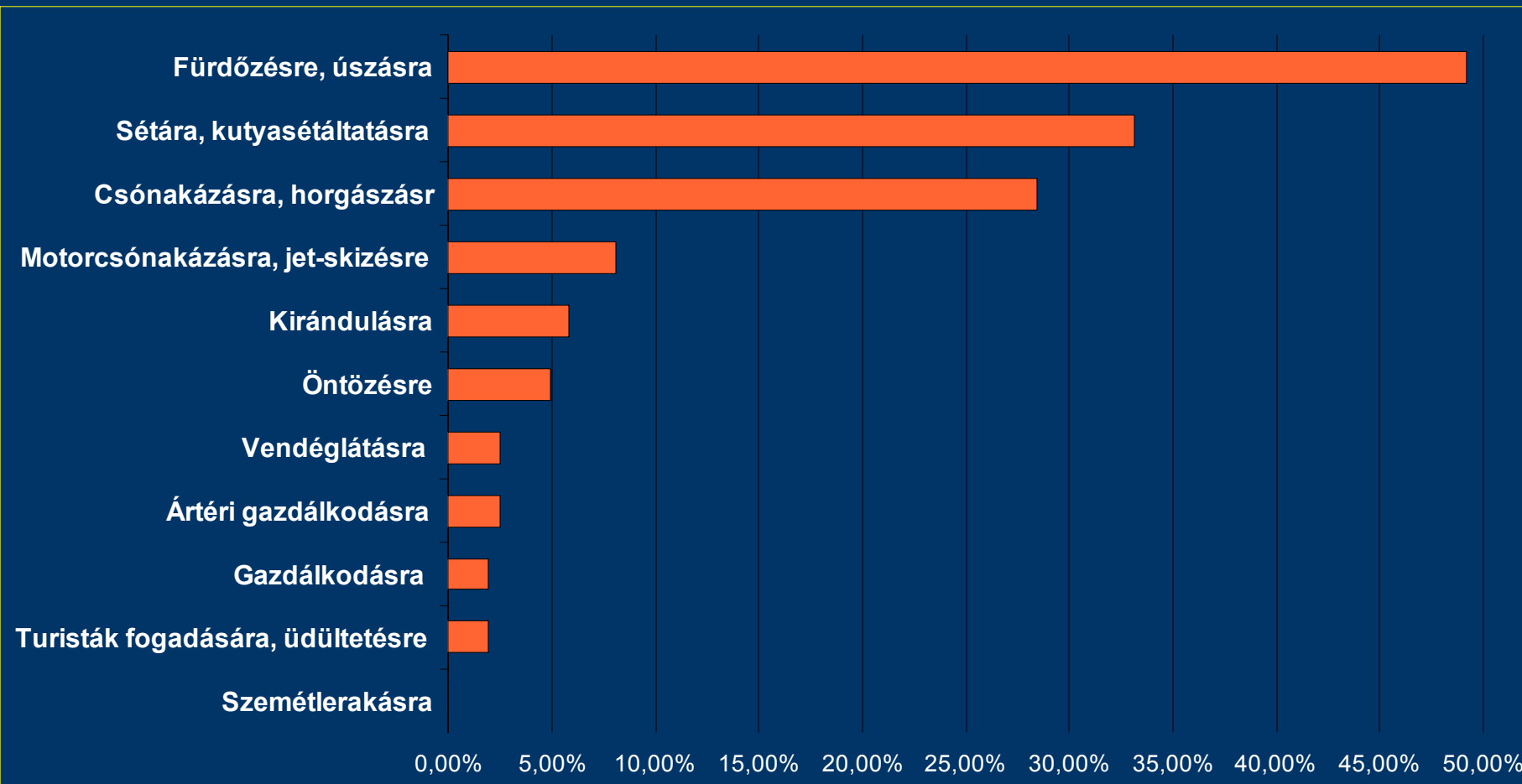
A tiszafüredi minta bemutatása

Nemek szerinti megoszlás

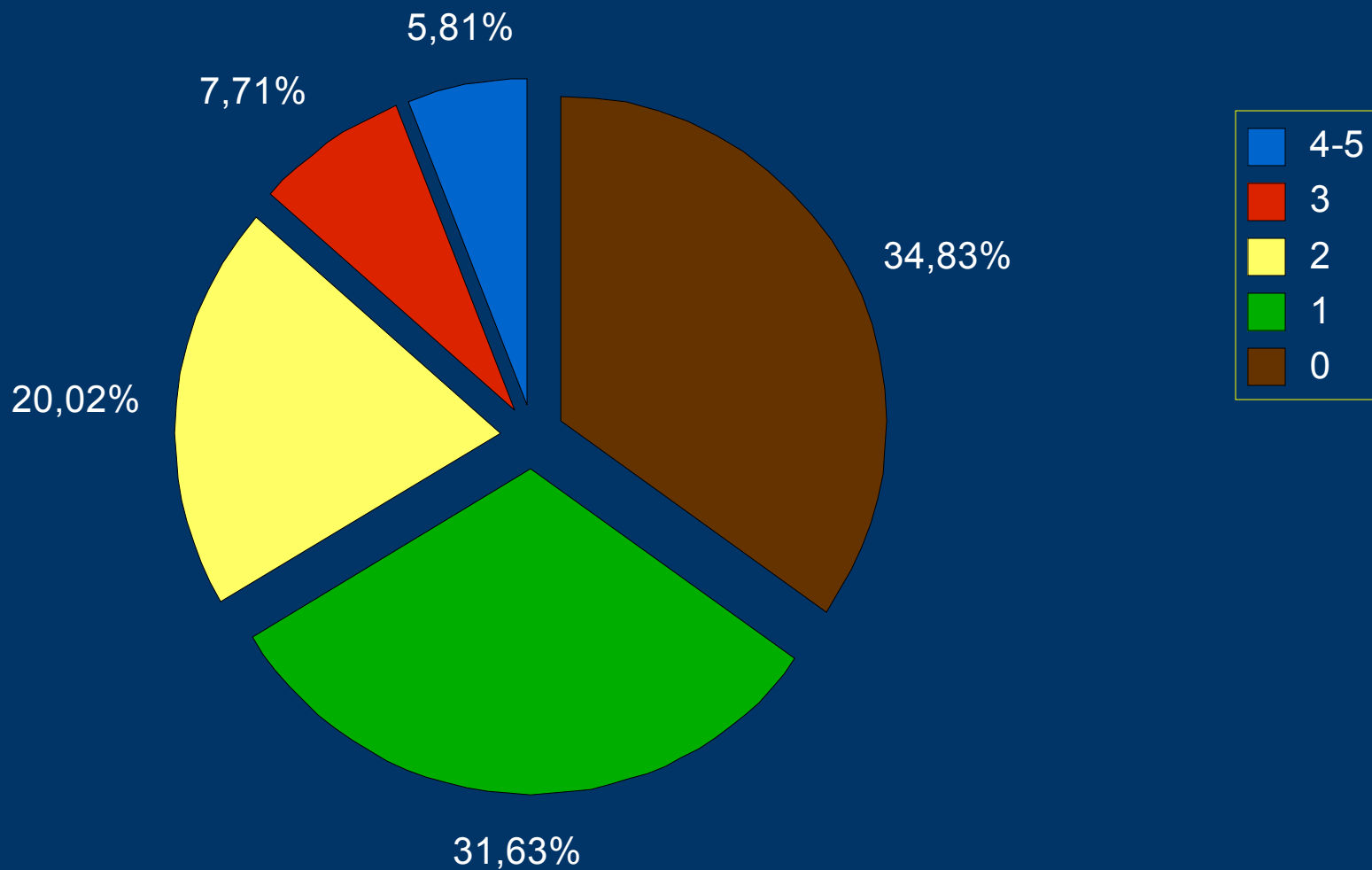

Aktivitás típusai szerinti megoszlás

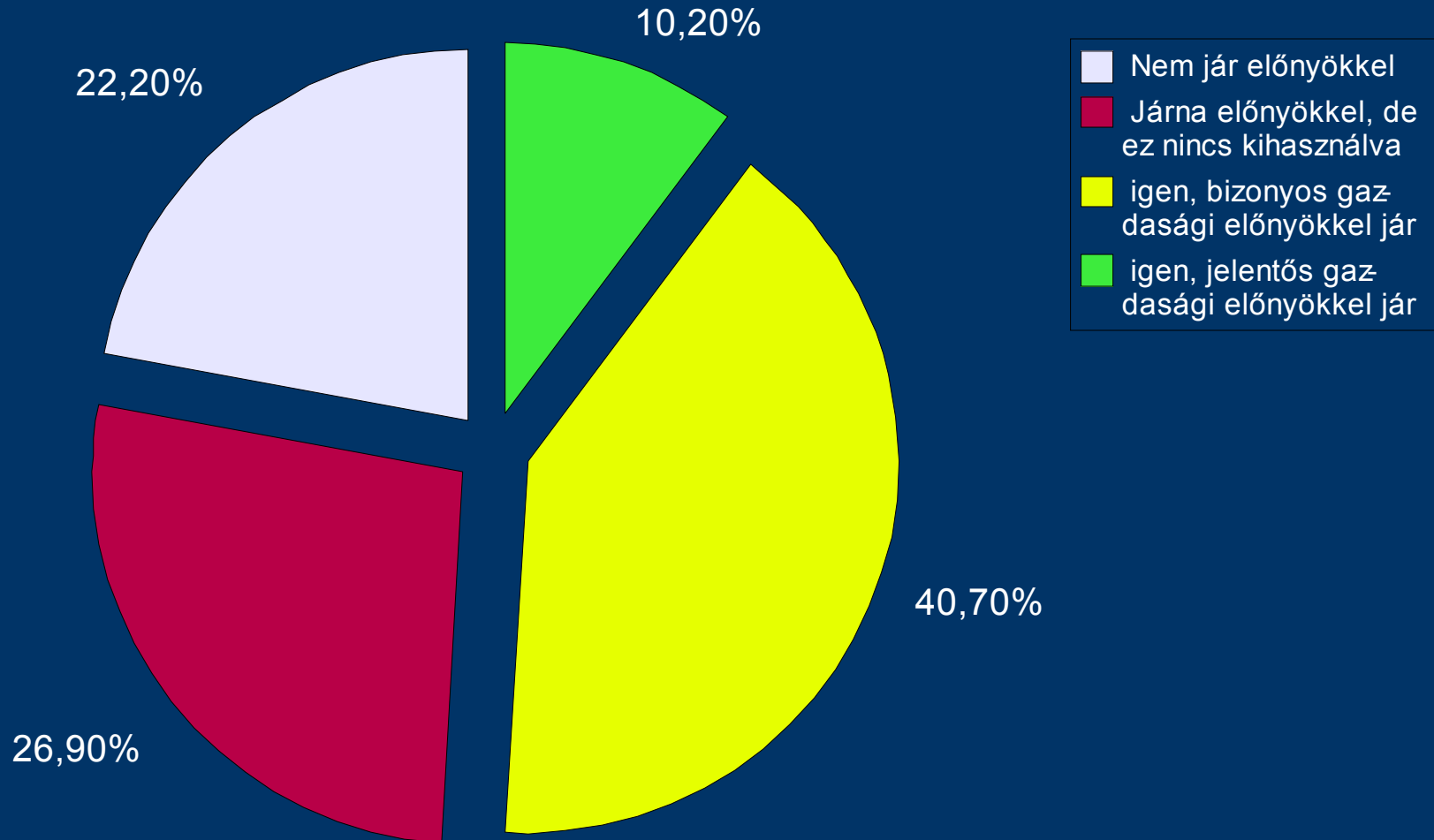

A Tisza használata Hányféle tevékenység

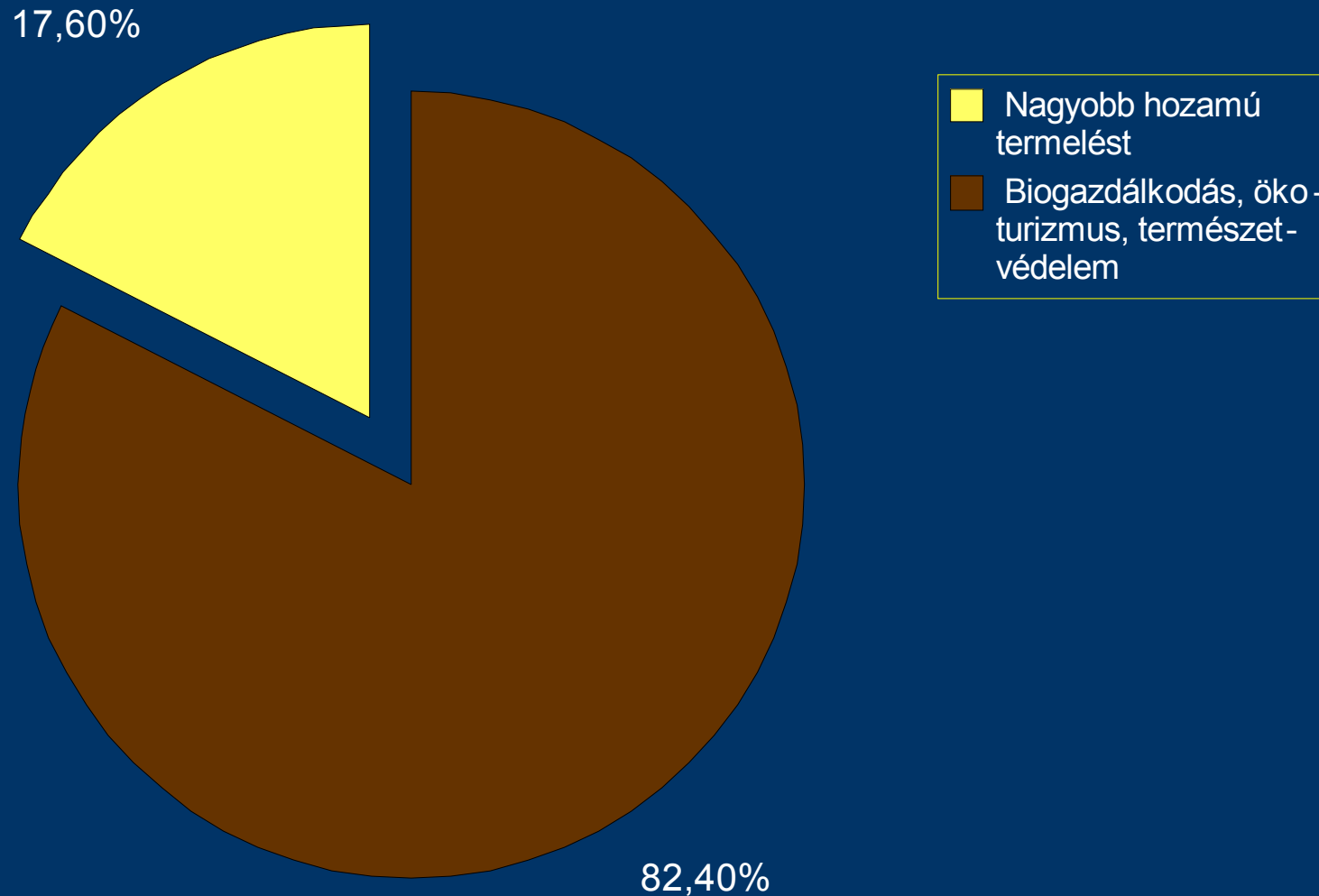

A Tisza és a gazdasági előnyök..

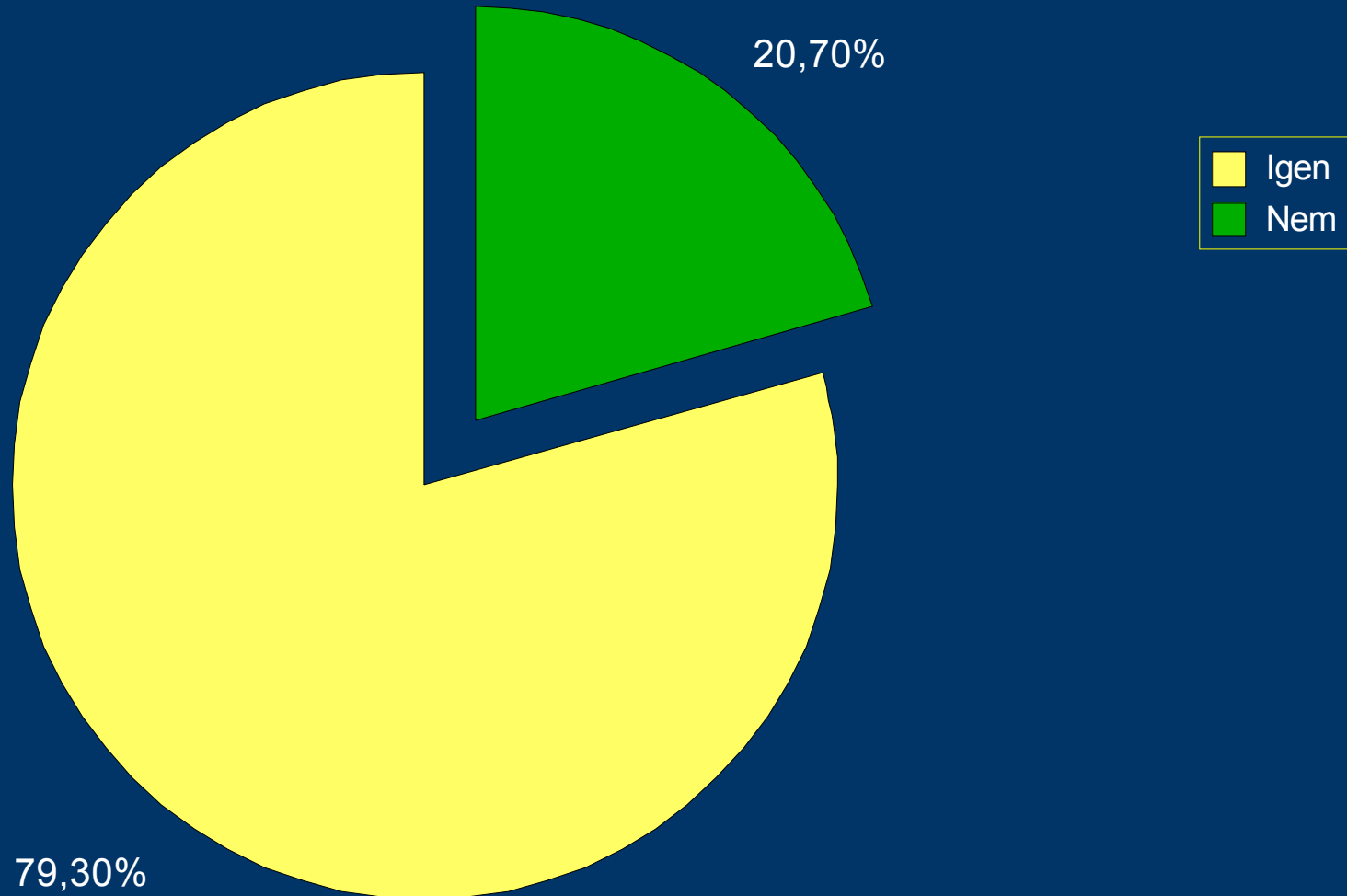
Származnak-e gazdasági előnyök..

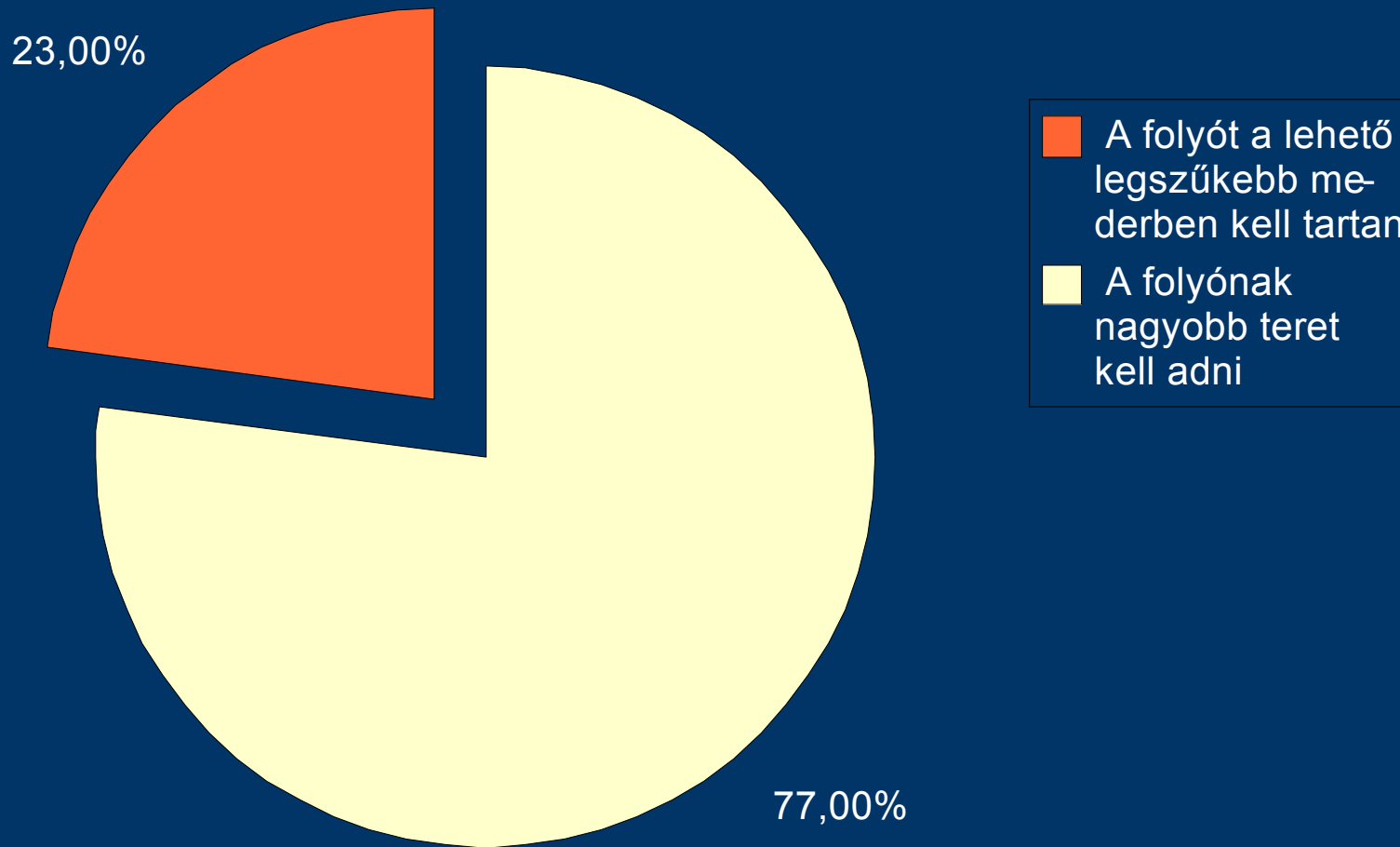
Mit támogat az EU

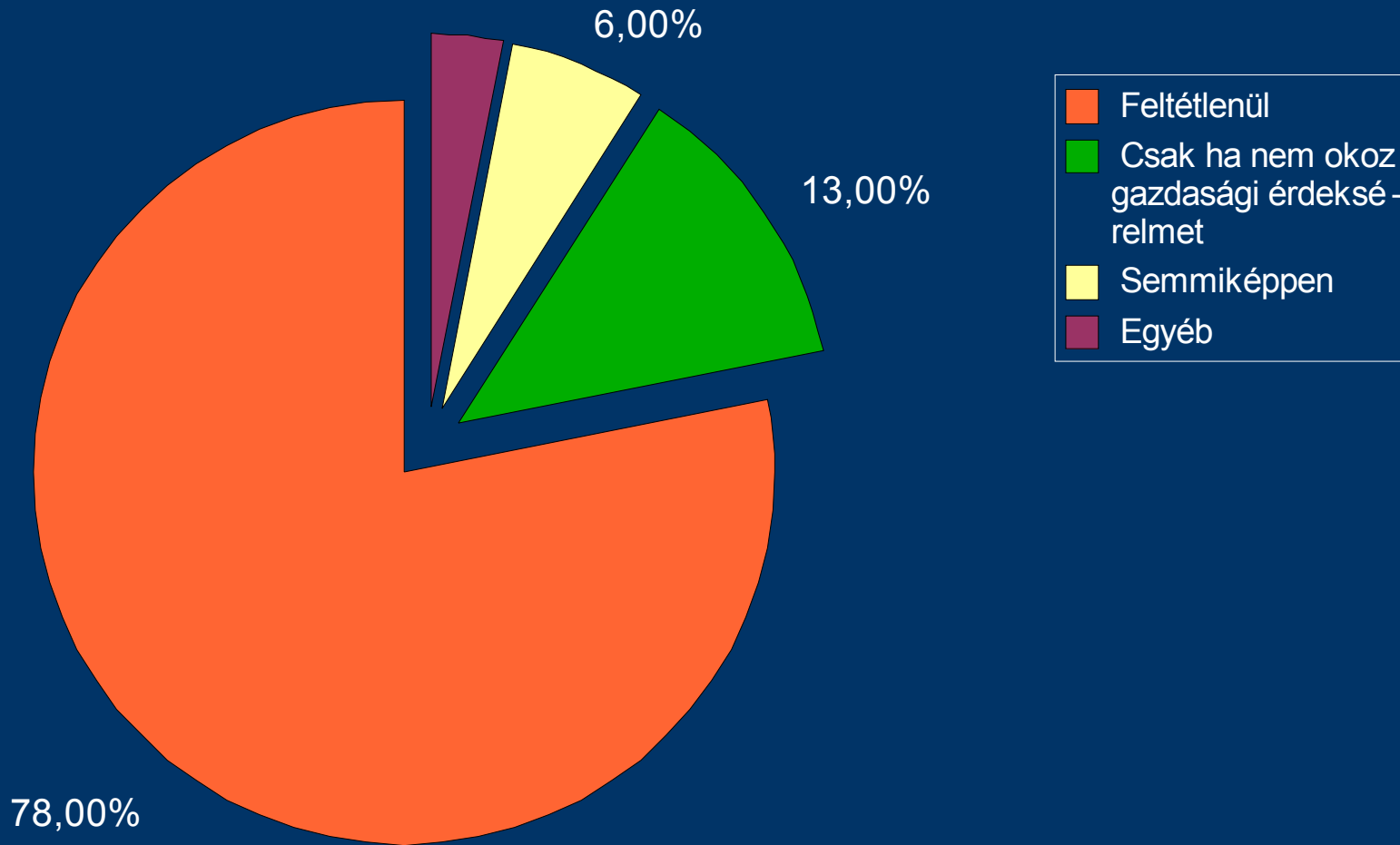
Átalakítaná-e tevékenységét eszerint

Gátrendszer vagy nagyobb árterek

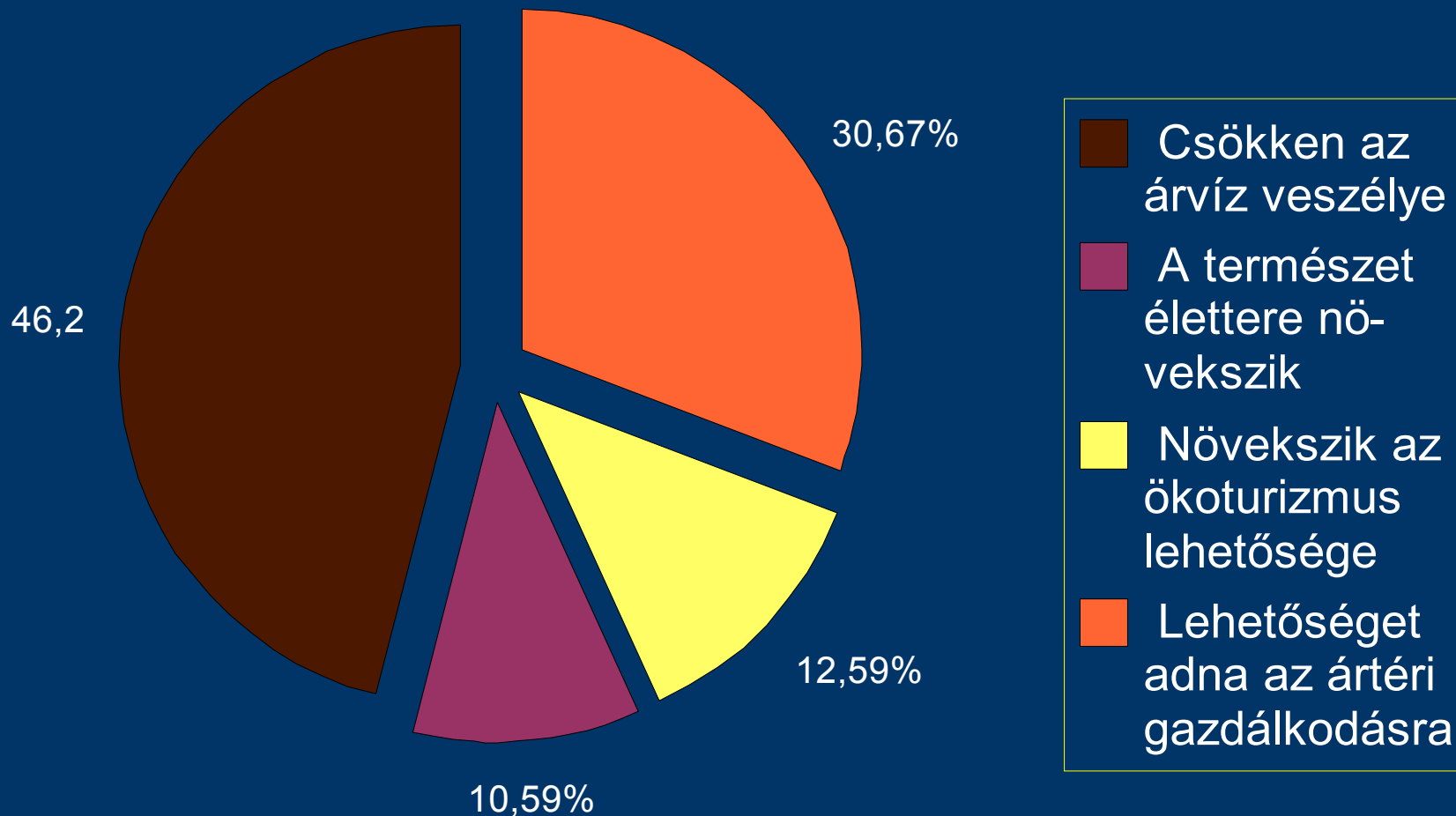

Jó ötlet-e az ártéri gazdálkodás

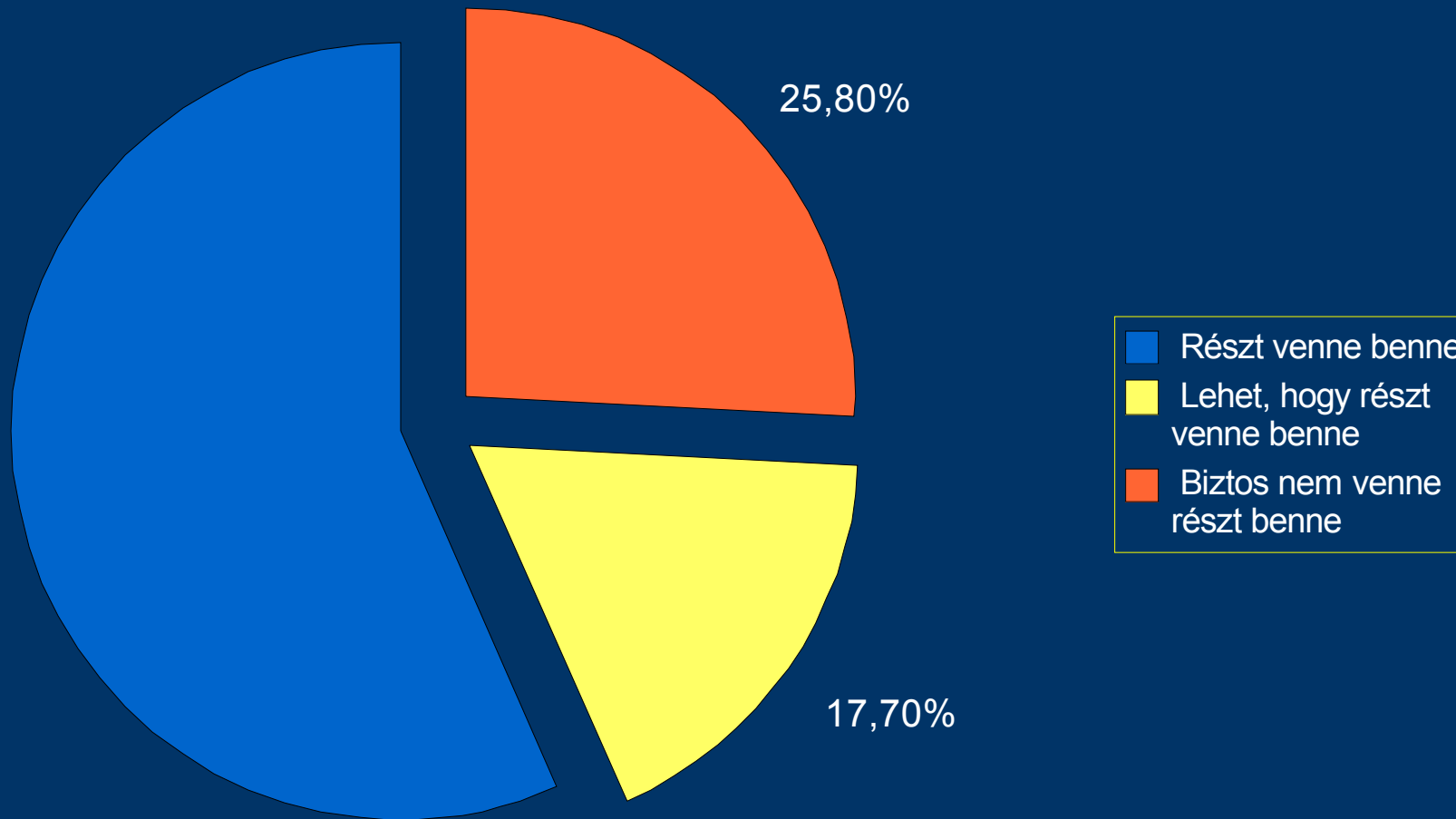

Mi az ártéri terület növelésének jelentősége

Részt venne-e ártéri gazdálkodási programban

▣ KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!